This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN

ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԹԵԱՆ

ՆՈՒԷՐ

ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՈՏԱՆԱՒՈՐՆԵՐ

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Ա., Բ. և Գ. ՃԻՒՂԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՐԱՖԵԱՆ
(ՆԱԽԿԻՆ ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ)
[illegible]

1897

ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԹԵԱՆ

ՆՈՒԷՐ

ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՈՏԱՆԱՒՈՐՆԵՐ

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԻ

Ա. ԵՒ Բ. ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

կարգաթիւ 1657

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՐԸԵԱՆ

(ՆԱԽԿԻՆ ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ)

Սուլթան համամ ճատտէսի, թիւ 14.

1897

UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARIES

GEAP
EKLY
C1.IC

ԶԵԿՈՅՑ

Այս հատորիկին մէջ ամփոփեցինք մեր գրած քանի մը ոտանաւորները՝ պարզ ոճով եւ լեզուով շարադրուած՝ որոնք մանուկ հասակի ըմբռնումին յարմար ըլլալով՝ հաճութեամբ պիտի կարդացուին, յուսանք։ Այս ճի՛ւղը մանաւանդ կարօտ է խնամուելու. Կ՛արժէ որ հոգածութեան առարկայ ըլլայ ան՝ և մե՛ր միջավայրին ու ճաշակին յարմար, եւ մասնաւորապէս մանուկներու հասողութեան համապատասխանող ոտանաւորներով ճոխացնենք մեր դպրոցական մատենագրութիւնը։

Շատ փոքր ու համեստ այս ձեռնարկը առաջինն է, կարծենք, իր տեսակին մէջ. միայն թէ յաջողած ըլլանք՝ լեզուի, իմաստի եւ արուեստի պահանջումները գոհացուցած ըլլալ, որով եւ մանուկ սերունդին մտաւոր մշակութեան սատարել։

Հաւանական եւ ցանկալի է որ այս քանի մը ոտանաւորներու հրատարակումը գրգիռ մ՛ըլլայ, եւ կարող Գրիչները յորդորուին մշակելու այս անտես առնուած սեռը, որ, թէեւ անփառունակ ու համեստ, սակայն ոչ նուազ օգտակար ու շահեկան է։

ԴԱՒԹԵԱՆ

ՆՈՒԷՐ

ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՈՏԱՆԱՒՈՐՆԵՐ

ԱՋՆԻՒ ՏՂԱՆ

Կար ու չի կար, հատ մը կար,
Մէկ պզտիկ տղայ կար.
Ժամ ու դպրոց երբ կ'երթար,
Աղուոր, աղուոր կը կարդար.
Թէ՛ դպրոցը, թէ՛ տունը
Միշտ խելօքիկ կը կենար։
Վարժապետը կը հաւնէր,
Կուտար անոր պարգեւներ։
Իսկ երբոր տուն գար տղան
Եւ մամային ձեռք պագնէր,
«Ապրի՛ս» կ'ըսէր ծեր մաման,
Կուտար պատկեր ու շաքար։

* * *

Եթէ դուք ալ, նո՛յն նըման,
Խելօք կենաք, չըլլաք չար,
Պիտի օրհնէ ձեզ Աստուած
Եւ պիտի տայ կեանք երկար։

ՏՂՈՑ ԱՂՕԹՔԸ

Ո՜վ մեծ Աստուած,
Որ մեզ տըւած
Ես բարի հայր
Եւ գըթոտ մայր.
Մաքրէ՛ մեր սիրտն
Եւ մեր հոգին,
Տո՛ւր մեզ շընորհք
Ընե՛նք աղօթք,
Զըլլանք անհոգ.
Ապրինք խելօք,
Պարկեշտ ու հեզ
Եւ սիրենք քեզ։

ԱՌՏՈՒ

Կուկուլիկ կո՛ւ, կուկուլիկ կո՛ւ
Կ'երգէ աքլորն առտուն կանուխ,
Կուկուլիկ կո՛ւ, կուկուլիկ կո՛ւ.
Ելէ՛ք, տըղա՛ք, կանուխ կանուխ։

Արեւն ահա կը փալփըլայ,
Չորս դին ամէն բան կ'արթննայ.
Կը մայէ գառնը մէ՛ մէ՛ մէ՛,
Մօտի դաշտը արծիլ կ'երթայ։

Ոստոստելով ճիւղէ ի ճիւղ՝
Ճիվ, ճիվ, ճիվ, ճիվ կ'երգէ թըռչնիկ,
Կը հաւաքէ խոտ, յարդ եւ չիւղ՝
Իր ձագերուն կազմէ բունիկ։

* * *

Օ՜ն, արթընցէ՛ք, սիրու՛ն տըղաք,
Հնչեց զանգակը՝ տան, տան, տան.
Ձեր դասերէն ետ մի՛ մընաք,
Շո՛ւտ ըսկըսէք աշխատութեան։

ՇՈՒՆ

Իմ աղո՜ւոր շընիկ, իմ շընի՛կ սի՜րուն,
Կայտառ ու աշխոյժ կենդանի մ՚ես դուն.
Գիշեր թէ ցորեկ, առտու թէ իրկուն,
Կը հըսկես հօտին, կը պահես մեր տուն։

Վա՜յ, եթէ օտար կենդանի կամ մարդ
Մօտենայ մեզի՝ չար նըպատակով.
Իսկոյն կը վազես՝ ի մի ակընթարթ,
«Հաւէ՛ք» կը գոչես, հա՛վ, հա՛վ հաչելով։

Կամ եթէ աղուէսն ուզէ՝ խորամանկ
Գողնալու համար հաւ, բադ կամ վառեկ՝
Անցնիլ գիշերանց մեր պարտէզին ցանկ,
Կը հասնիս ու զայն կ՚ընես անհաքե՛կ։

Իմ աղուորի՛կ շուն, իմ գեղեցի՛կ շուն,
Ունիս թաւ մազեր, աչքեր փառվըռուն,
Վընաս չես ի տար քեզ սիրողներուն,
Մեր հաւատարիմ պահապանն ես դուն։

Պըզտիկ մանուկներ քեզ շա՛տ կը սիրեն,
Իրենց ձեռքովը քեզի կուտան կեր,
Կը շոյեն ըստեւ ու կը փայփայեն.
Արթո՛ւն պահապան, խորոտի՛կ ընկեր։

ԳԱՌՆՈՒԿՍ

Աղուոր գառնուկ մ՚ունիմ
Կակուղ դըմակով,
Մազերն է խատուտիկ
Հետը ճերմակով։

Ծակտին ճի՛շդ մէջ տեղը
Կայ բիծ մը սեւուկ,
Չեմ դադրիր չոյելէ
Մազերը փափուկ։

Ինձմէ չի վախնար ան
Հետս է մըտերիմ.
Աչուկը պագնելով՝
Վիզը կը փարիմ։

Վարժըւեցաւ՝ կ՚ուտէ
Ափիս մէջէն խոտ,
Գիտէ ինք սիրելըս
Կը մընայ իմ մօտ։

Ինք ալ իս կը սիրէ
Կ՚ախորժի ինձմէ,
Երբ հեռանամ քովէն,
Կը մայէ մէ՜ մէ՜։

Առտու թէ իրիկուն
Կը տանիմ ի պտոյտ,
Որ կանաչ խոտ ուտէ
Կամ դալար առուոյտ։

Իսկ երբոր ծարաւնայ
Կը տանիմ առուակ,
Իր դէմքը ցոլանայ
Ջուրերուն յատակ։

Կուշտ կուշտ ջուր կը խըմէ
Սըրինգիս ձայնով
Յետոյ գոմ կը դառնայ
Պառկիլ իր մօր քով։

«Իմ գառնո՛ւկ սիրական,
Իմ անո՛ւշ ընկեր,
Այսօր շատ յոգնեցար՝.
Ա՛լ քունդ է եկեր.

Գընա՛, պառկէ՛ տեղըդ
Քաշէ՛ խաղաղ քուն.
Ես կը հըսկեմ վըրադ՝
Հանգի՛ստ եղիր դուն։

Ո՛վ իմ անմե՛ղ գառնուկ,
Քեզի չեմ ձըգեր,
Անկեղծ սիրուդ փոխան
Սիրտըս տամ նըւէր։»

ՕՐՕՐ ԶԱՊԷԼԻՆ

Գառկէ՛, աղուո՛ր Զապէլ, պառկէ՛,
Մայրիկդ ալ թո՛ղ օրօր երգէ.
Դուն քընացիր գառնուկի պէս,
Վըրադ հսկենք մայրիկդ ու ես։

Թո՛ղ անուշիկ փըչեն հովեր,
Ըլլայ օրրանըդ տարուբեր.
Քաղցրիկ ձայնով ըսենք օրօր.
Դուն բերկրա՜նքն ես քու հօրն ու մօր։

Փակէ՛, փակէ՛ աչքերդ անուշ,
Օրրանիդ մէջ քընէ մուշ մուշ.
Քեզի հով տամ վարդի թերթով
Հազար ապրիս հօրով մօրով։

Օրօր ըսեմ որ քընանաս,
Դեռ պըզտիկ ես, պիտի մեծնաս,
Հիմա քընէ, ո՜վ աղաւնի.
Քեզ բերող մօր բի՛ւր երանի։

ՀԱՒՆ ՈՒ ՎԱՌԵԿՆԵՐԸ

Նայեցէ՛ք, ա՛յ տըղաք,
Հաւը իր ձագեր
Կուտ ուտել կը տանի՝
Ետեւն է ձըգեր։

Կըտ, կըտ, կըտ, կըտցելով՝
Կը քըքրեն գետին,
Ետեւէն կը վազեն
Կերին մէկ կուտին։

Այսպէս կ'երթան խումբով
Հաւնոցէն պարտէզ,
Կըտ, կըտ, կըտ, կը կըտցեն
Աղբիւսը դէզ դէզ։

Տեսէ՛ք, ի՛նչ հաճոյքով
Հաւն իր ձագերուն
Կը հըսկէ, որ չըլլայ
Թէ երթան հեռուն։

«Կըռ, կըռ, կըռ, հո՛ս եկէք»,
Կանչէ մայրերնին,
Անոնք կուտ գըտնելով՝
Նետեն փորերնին։

Այսպէս՝ մինչ իրիկուն՝
Ջագուկներ զըւարթ
Կը շըրջին՝ քրքրելով
Աղբիւսն եւ կամ յարդ։

Մէկ մ'ալ ձայն կը լըսուի՝
Երբ գայ իրիկուն,
«Ճի՜ւ, ճի՜ւ, ճի՜ւ, վա՛ռեկներ,
Եկէ՛ք դէպի տուն։»

Վառեկներն՝ հաւին հետ՝
Ա՛լ յոգնած դադրած՝
Տուն կը դառնան հանգչիլ
Հաւնոցը թառած։

ՈՂՋ ԸԼԼԱՅ ՀԱՅՐԻԿԸ

Ազնիւ եղբա՛յր իմ Կայէն,
Երբ հայրըս գայ շուկայէն,
Կը բերէ մեզ ամէն օր,
Խաղող, ծիրան, տանձ, խնձոր։

Ամէն անգամ որ ան գիւղ
Երթայ, բերէ հաւկիթ իւղ.
Մենք ալ օրը երկու հեղ
Կ'եփենք, կ'ուտենք ձըւազեղ։

Իսկ երբ երթայ մեղուաբուն,
Անուշ մեղըր բերէ տուն.
Քեզի համար մէկ բըջիջ
Բաւ չէ՞, եղբա՛յր Մըկրտիչ։

Հայրիկն երբ գայ ջաղացքէն,
Բաժին բերէ բաղարջէն,
Մենք այդ հացէն քաղցրահամ
Կ՚ուտենք օրը չորս անգամ։

Երբ որ երթայ ագարակ,
Բերէ պանիր, սեր, կարագ,
Մածուն թարմ եւ չօթ բարակ՝
Կ՚ապշոպենք արագ արագ.

Հայրիկն երթայ երբ պարտէզ,
Քաղէ առատ բերէ մեզ՝
Սալոր, ձմերուկ ու չամամ,
Որ ուտելով առնենք համ.

Ողջ մընայ թող մեր հայրիկ
Որ կը բերէ շատ բարիք.
Օրհնեա՜լ ըլլայ եւ Աստուած
Որ մեզ հայրիկ է տըւած։

Ծանօթ. — Նախընթաց քանի մը կտորները արդէն հրատարակուած են մեր միւս դասագրքերուն մէջ։

ԵՐԿՈՒ ԹՌՉՈՒՆՆԵՐ

(Ձմեռուան պատկեր)

Ձըմեռ օր մըն էր ,
Սաստիկ կը ձիւնէր .
Բոլոր դաշտ ու լեռ
Անտառն ու սարեր
Ճերմակ էր պատեր՝
Գետն իսկ էր սառեր ։

Երկու թըռչուններ
Ձունէրին կուտ , կեր .
Եւ յուսահատած՝
Իջեր էին ցած ,
Մինչեւ գեղջուկին
Խրճիթն աղքատին ։

Թըք , թըք , թըք զարկին
Լուսանց ապակին ,
Որուն ներսի դին
Խռնըւած այր , կին՝
Շուրջը կըրակին՝
Նստեր տաքնային ։

Կամաց մը բացին
Դուռը լուսանցին ,
Եւ երկու թռչներ՝
Իրարու ընկեր՝
Տըկար , դողդոջուն՝
Մըտան դէպի տուն ։

Ամբողջ մէկ ձըմեռ,
Մեր փոքրիկ ձագեր
Այդ տան մէջ կեցան,
Պատըսպարուեցան,
Կերան յագեցան
Մինչ ի դուռ գարնան։

Տունին տըղաքներ
Կուտային միշտ կեր
Իրենց հիւրերուն՝
Գորովով անհուն։
Ձագերն ալ անվախ
Խայտային ուրախ։

Երբ եկաւ գարուն,
Եղանակ սիրուն,
Մեր երկու թռչնիկ՝
Գոհ եւ երջանիկ՝
Հեռացան իսկոյն
Դէպի իրենց բոյն։

ԱՇԽԱՏԵՑԷ՛Ք

Ո՛րչափ ուժ ունիք,
Ո՛րչափ որ կրնաք,
Պէտք է աշխատիք՝
Պարապ չի մընաք։

Ժիր մըշակն ահա
Արտը կը հերկէ,
Եւ առատ ցորեն
Կը ստանայ անկէ։

Դարբինն իր մուրճը
Կը զարնէ սալին.
Կայծ ցայտէ շուրջը
Մետաղք կը հալին։

Ջուլհակն իր կըկոց
Մէկ մ՚աջ, մէկ մը ձախ
Կուտայ ու կ՚առնէ
Երգելով ուրախ։

Հիւսնը իր ուրագ,
Կարօւակն իր հաստ թակ
Կը զարնեն թիք թաք
Գործին շարունակ։

Դո՛ւք ալ, մանո՛ւկներ
Առէ՛ք օրինակ,
Միշտ աշխատեցէ՛ք
Սըրտով գոհունակ։

Որչափ ո՛ւժ ունինք ,
Ո՛րչափ որ կրնանք ,
Պէտք է աշխատինք
Պարապ չի մնանք ։

ՄԵՐ ՏՆԱԿԸ

Մեր տունը մեծ չէնք մը չէ ,
Չունի՛ ոսկի ձեղուններ ,
Սակայն պալա՛տ մը կ'արժէ՝
Մե՛նք ենք անոր միակ տէր ։

Հո՛ն ծընած ենք մեր պապեր ,
Ու հո՛ն ապրած գոհ սըրտով ,
Անուշ կեանք մը , անկեղծ սէր
Հո՛ն կը վայլենք ապահով ։

Մեր բունիկն է մեր տընակ՝
Թէպէտ անշուք ու պըզտիկ՝
Կը սիրենք զայն չարունակ
Ու հոն կ'ապրինք երջանիկ ։

ԱՐԵՒԱԳԱԼ

Առտու եղաւ. երկնի դըռներ կը բացուին,
Ոսկի շողեր ցանէ արեւն իր չորս դին,
Կը փարատի մութ գիշերը, արշալոյս
Կը զարդարէ՝ իր շողերով՝ ծաղիկ, բոյս։

* * *

Տեսէ՛ք. սարին վերէն ծագի նա պայծառ,
Ամպին տակէն դուրս կը ցայտէ մեծափառ.
Ոսկի՛ արեւ, ելի՛ր, շողա՛ լուսալիր,
Առանց քեզի, ծաղիկ ու ցօղ չեն փայլիր.

* * *

Առանց քեզի մարդը ապրիլ կարո՞ղ է.
Առանց քեզի կը բուսնի՞ տունկը հողէ.
Առանց քեզի, Թռչուն կրնա՞յ գեղգեղել՝
Արարչին սուրբ անունն օրհնել յեղյեղել.

* * *

Անհունութեան մէջ ասպարէզդ արձա՛կ է
Հոն քըրքմագոյն ճաճանչներըդ արձակէ՛.
Կեա՛նք տուր խոտին, ծաղկին, փոքրիկ միջատին,
Տաքցո՛ւր շողովդ մարմինը հէգ աղքատին։

ՎԱՐԺԱՊԵՏ ԵՒ ԱՇԱԿԵՐՏ

(Նմանողաբար)

«Ա՛լ զըզուեցայ, ա՛լ ձանձրացայ
Սա դպրոցէն, վարժապետէն.
Սեւ սեւ պատեր, սե՛ւ տախտակներ
Սիրտս ու հոգիս մութով պատեն։
Ի՞նչ է աս, պէ՛. ամէն առտու
Կանուխ ե՛լիր, դպրոց վազէ.
Մի՛շտ դաս սորվէ, վարժապետին՝
Ըրէ՛ ի՛նչ որ կամքը կ'ուզէ։
Միշտ նոյն տեղը դամուած նըստած՝
Առջիդ տետրակ, ձեռքըդ գըրիչ՝
Գըրէ՛, կարդա՛ հաշիւ ու թիւ.
Գետինն անցնին տախտակ, կաւիճ։»

— Իսկ վարժապետն՝ ի պատասխան՝
Ըսաւ անոր. «Աս կեա՞նք է որ
Ես կը վարեմ։ Խեռ, անպիտան
Տըղաքներու հետ՝ ամէն օր՝
Ապրիլ, եւ միշտ այս աթոռէն
Կըրկնել անոնց՝ միշտ նոյն դասեր։
Եւ տըքնութեանց իմ փոխարէն
Գոնէ վայլե՞մ յարգանք ու սէր....։
Բայց չէ՛, անոնք՝ միշտ անուղղայ՝
Միշտ անհոգ են, ծոյլ ու անզգէտ։

Ո՞րն երկուքէս, դըժգո՛հ տըղայ,
Այստեղ արդեօք ձանձրոյթ կը զգայ։»

ԳԻՆԵՐ

Իրիկուն է․ արեւն իջաւ
Սարին ետեւ, պատեց խաւար․
Մարդ ու արջառ, ոչխար ու հաւ
Կուտան իրենց գործին դադար։

Մըշակն իր արտ հիմա թողած՝
Դառնայ իր տուն՝ մանգաղն ուսին․
Ուրախ սրտով նըստի սեղան՝
Զաւկըներուն հետ միասին։

Տաքուկ ապուր ու հաց համեղ
Կը ճաշակեն ախորժանօք,
Եւ փառք կուտան ձայնով անմեղ
Կերակրողին կ'ընեն աղօթք։

Արդ կը հընչէ ժամն հանգստի
Եւ ամենքը կ'երթան ի քուն
Որ նո՛ր կորով չնորհէ պիտի
Իրենց խոնջած մարմիններուն։

Ոչխարները՝ փարախին մէջ՝
Կը վայելեն խաղաղիկ քուն
Ա՛լ չի լուիր ծառին վըրայ
Ծիւ ճիւ ձայնը թռչուններուն։

Եւ երկինքի բարձունքներէն
Անթիւ կանթեղ՝ բոյլ բոյլ կախած՝
Արարածներ մինչ լոյս նիրհեն՝
Անոնց վըրայ հըսկէ Աստուած։

ԿՈՎ ԿԹԵԼ

(Նմանողաբար)

«Եկո՛ւ, եկո՛ւ, սիրո՛ւն կովիկ,
Պատրաստեր եմ քեզի կովկիթ.
Կըկուզ Նըստիմ ես քու քովիկ
Զորս ծիծերուդ քաշեմ պըտիկ։

Հեզիկ հեզիկ կայնէ՛ առջիս,
Ծըծերդ առնեմ մէջը ափիս,
Տամ քեզ լակըդ, կուշտ կուշտ խըմէ՛
Պըտուկներէդ կաթը հանէ։

Առջիդ դընեմ կերըդ բուռ բուռ,
Լեցուն պուտեր ափիս մէջ տո՛ւր.
Վեր մի՛ քաշեր կաթըդ համեղ
Քեզ պատրաստեմ պառկելու տեղ։

Քու հօրթի՛դ ալ ես կուտամ կեր,
Ան չի՛ մեռնիր, մի՛ մի՛ վախեր.
Հանդա՛րտ կեցիր, թո՛ղ տուր կըթեմ,
Թէ ո՛չ ամանըս կը վաթեմ։»

* * *

Կովիկն հանդարտ կայնած լըռիկ՝
Բացաւ ծըծին լեցուն պըտիկ,

Մարդը կըթեց ամուր ամուր՝
Ճերմակ կա՛թը հանեց փըրփուր։

Անուշ կաթով մինչեւ բերան
Լեցաւ խոշոր կաթին աման.
Խե՛ղճ հորթուկին բան չի մընաց
Ա՛ն ալ տըխրուն մէկդի գընաց։

Հանելուկ

Չորս կախիչ
Չորս կոխիչ
Երկու խչտիչ
Մէկ տըմպտըմպիչ։

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐԳ

Բա՛րեւ, ընկե՛րք, մենք ալ ահա
շըրջինք զուգապար ,
Ուրախութեան ժա՛մ է, հըրճուի՛նք,
պարե՛նք անդադար ։

Չըլլա՛յ տըխրինք մե՛նք՝ սըրտով
Այլ ըզբօսնո՛ւնք անխըռով .
Հաճոյքն եւ ըզբօսանքն
Ընկեր ունենանք ։

Խնդա՛նք, խնդա՛նք, հա՛, հա՛, հա՛, հա՛,
Շըրջապարնիս կ՚ընենք ահա .
Ձեռք ձեռքի մէջ՝ ապա՝
Զոյգը տեղն երթայ ։

Հիմա, զոյգ զոյգ առա՜ջ նետուինք,
Խոնարհութեամբ եա եա քալուինք .
Ապա, թո՛ղ տանք ձեռքերնիս ,
Անցնինք տեղերնիս ։

Երգի վերջի ժա՛մ է, տըղա՛ք,
Պիտի հընչէ հիմա զանգակ .
Խաղը կուտայ մեզ աշխոյժ
Աշխատելու ոյժ ։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԻՆ ՔՐՏԻՆՔԸ

1. Գարնան առջի օրէն
Դաշտ կ'երթայ անի,
Յոգնիլն ի՞նչ է՝ չ'իյտէ',
Անխոնջ կը բանի։
Թէ՛ ցուրտ ըլլայ, թէ՛ տաք,
Անձրեւ կամ չոր օդ՝
Ան՝ իր արտին մէջ է՝
Աշխոյժ ու փութկոտ։

2. Արօրը եզերուն
Լծած կը վարէ,
Դէպ առաջ դէպի ետ
Տանի ու բերէ.
Տակն ի վերայ կ'ընէ
Հողը ծարէ ծար,
Քրտինքով կը թրջէ
Արտին հողն ու քար։

3. Արեւին ջերմութեամբ,
Ցօղով անձրեւին
Ատոք հունձքերն ահա
Շողան ծածանին։
Դաշտ ու լեռ կը փայլին
Առած ոսկի գոյն՝
Ի՞նչ հաճոյք է դիտել
Հասկերը հասուն։

4. Թէպէտ շողն արեւուն
Նապարի նըման
Օրն ի բուն՝ ամառը՝
Կ'իշխէ իր վըրան,

Բայց ա՛ն մի՛շտ կ՚աշխատի
Չի ժա՛մ է հունձքի,
Ժա՛մ է վարձքն առնելու
Առատ քըրտինքի։
5. Անոր դէմքը հովէն,
Արեւէն այրած՝
Թեւերը վեր սոթտած
Լայնկէկ կուրծքը բաց՝
Կը յոգնի, կը տքնի
Կապել խուրձ որայ
Որոնք դէզ դէզ կ՚ընէ
Իրարու վըրայ։
6. Կալին մէջ կը ծեծէ
Հասկը դեղնագոյն,
Թէ՛ ցորեն եւ թէ՛ յարդ
Կը տանի իր տուն.
Կը լեցուին ամբարներ,
Մինչեւ 'ի բերան
Վարձքը կ՚առնէ մըշակն
Իր աշխատութեան։
7. Թափէ՛, մըշա՛կ, թափէ՛
Քու ճիգն ու քըրտինք,
Քու շընորհիւ ամէնքս
Հացկ՚ուտենք, կ՚ապրինք.
Հազա՛ր երնեկ քեզի
Որ վարես գոհ կեանք,
Աշխարհի օգտակա՛ր
Է քու աշխատանք։

ՍԱՐԵԱԿ

Սեւո՛ւկ սարեկիկ,
Եկո՛ւր մեզ մօտիկ,
Գեղգեղէ՛ գարունն
Աս մեր դաշտերուն։

Քու պէսպէս գեղգեղ
Սար ձոր՝ ամէն տեղ՝
Թող լըսուի գըւարթ,
Հըրճուի ամէն մարդ։

Ծառեր, դալարիք,
Եւ գոյն գոյն ծաղիկ
Թող աճին շուտով
Գարնան ջինջ ցօղով։

Անտառ, այգեստան,
Պարտէզ, բուրաստան
Թո՛ղ ակնապարար
Փայլ տան բիւր հազար։

Ծաղիկ ծիրանին,
Սալորն ու դեղձին
Բուրմունքով անոյշ
Տան մարդուս կեանք, յոյս։

*
* *

Սարեկը եկաւ
Ու մեզի բերաւ
Պայծառ արեգակ
Ու ջերմ եղանակ։

Հալեցան ձիւներ,
Բացուեցան դաշտեր,
Եւ մարդիկ համայն
Գործի ըսկըսան։

Դաշտ ու ծառաստան
Ծաղկիլ ըսկըսան,
Անուշ բուրմունքով
Սըրտեր լեցուեցան։

Սըրտով գոհունակ
Աստուծոյ փառք տանք
Որ մեզ՝ գարունի
Ընէ արժանի։

Թո՛ղ պայծառ արեւ
Ու կանաչ տերեւ
Մեզ երջանկութեան
Քաղցրիկ յոյսը տան։

(Աղբիւր)

ՄԱՆՈՒԿԻՆ ԱՂՕԹՔԸ

Ո՛վ Հայր, կը պաշտէ ըզքեզ իմ հայրիկ,
Ու կ'երկրպագէ ի ծունըր իջած.
Անունդ է ահեղ, անունդ է քաղցրիկ,
Քեզի կ'աղօթէ մայրըս գետնամած։

Կ'ըսեն թէ երկնի պայծառ արեգակ
Խաղալիկ մ'է լոկ քու մեծ զօրութեան,
Թէ՝ այն շողուն գունտը ոտքերուդ տակ
Կը շարժի կարմիր կանթեղի նըման։

Կ'ըսեն թէ կեանքը դու՛ն կուտաս թռչնոց
Որ դաշտերուն մէջ թռչին ու երգեն.
Դո՛ւն կուտաս հոգի պլտիտիկ տղոց
Որ ըզքեզ ճանչնան, քեզի աղօթեն։

Առատ պտուղներ ու բարիքդ անհուն
Մինչ կը լեցընեն աշխարհ համօրէն,
Մարդ ու կենդանի, միջատ ու սողուն
Չեն մընար անմասն քու շընորհներէն։

Գառնուկն իր խոտը կ'երթայ ճարակի,
Այծն ալ ծըղօտ մը կըրծէ մացառէն,
Ճանճը բաժակէն ծըծէ շիթ կաթի,
Եւ ամէնքն ուղղեն օրհնութիւն առ Էն։

Ի՞նչ պէտք է ընենք որ շընորհներուդ
Ըլլանք արժանի՝ առտու իրիկուն,
Երբ ցորեկ է լոյս, կամ գիշեր է մութ՝
Ի՞նչ ընելու ենք. — Յիշել Քու անուն։

(Թարգմանաբար)

ՄՂՐԻԴ ՈՒ ԹԻԹԵՌՆԻԿ

(Առակ)

Մըղրիդ մը խե՛ղճ, փոքր ու նըկուն,
Խոտերուն մէջ նըստած՝ տըխուր՝
Թիթեռնիկ մը տեսաւ փայլուն
Որ պարտէզին մէջ՝ զըւարթ կ'օստնուր։
Շող կ'արձակէր, կը փըլփըլար՝
Կարմիր, կապոյտ գոյնով պայծառ.
Ծաղկափըթիթ, յոյժ գեղեցիկ, սըպըրկիկ՝
Կը թռչըտէր, կ'անցնէր ծաղկէ ի ծաղիկ։
Մըղրիդն հառաչեց սըրտին խորէն,
Եւ ըսկսաւ սապէս խօսիլ ինքնիրեն.
«Ո՛րչափ անգութ է Մայր-Բնութիւն
Որ անոր տըւաւ
Շընորհներ անբաւ.
Եւ զիս՝ չար բաղդէս՝
Խե՛ղճ թողուց այսպէս։
Չո՛ւնիմ հանճար, գեղեցկութիւն.
Թըչուառ կ'ապրիմ զուրկ շընորհքէ՝
Ամէն մարդ ալ զիս կ'անարգէ.
Կեանքս է տըխուր
Արիւնս է զո՛ւր։
Ի՛նչ բաղդ անգութ
Անշուք եւ մութ։»
Մինչդեռ այսպէս կը տըրտընջար,
Հոն կը հասնի տըղոց մի պար,

Որ կը սկըսի՝ խելացընո՛ր՝
Վըրան վազել թիթեռնիկին.
Նախանձելով ամէնքն անոր՝
Կ'ուզեն բռնել ։ Անոնցմէ մին
Կը նետէ թաշկինակ,
Եւ միւսը՝ իր գլխարկ ։

Ողորմելի միջատն 'ի զո՛ւր, վայրապա՛ր,
Անոնց ձեռքէն ազատելու կը ջանար.
Մին կը բռնէ թեւէն, մէկալը՝ գլխէն,
Երրորդ մ'ալ գայ քաշել մէջքէն ։
Այդչափ ջանքերն են աւելորդ
Ցօշոտելու ողորմելին ։

«Օհօ՛, Ծղրիդն ըսաւ, ա՛լ չեմ նախանձոտ,
Փա՛ռք, հազա՛ր փառք իմ այս խեղճուկ վի-
ճակին.
— Թէ երջանիկ ապրիլ կ'ուզես,
Համեստ, անշուք ապրելու ես ։»

(Թարգմ.)

(*) Յետագայ տաղերգի հեղինակն է Ազն. Տօքթօր Յ. Թիրեաքեան էֆէնտի, մասնաւոր բժիշկ Ն. Վեհափառութեան Շահին Պարսից ։ Իր գողտրիկ պարզութեան համար այս տաղերգը կցեցինք մեր *Նուէր*ին, իբր չքնաղ զարդ՝ վստահ ներողամտութեան վրայ ազնիւ Բժշկապետին որ այնքան նախանձախնդիր է Հայ մանուկներուն մտաւոր զարգացման ։

ՈՂՋՈ՛ՅՆ ՅԻՍՈՒՍԻՆ

(Տաղ Ծննդեան)

Եղանակ՝ «Էօն անծ օ ռասիէօ վիզած»ի

Բարի՛ եկիր, մանկիկ Յիսուս,
Շատ բարի, (կրկնէ՛)
Դու մեզ բերիր ուրախ՛ զուարթ
Նոր տարի.
Կ՚ասեն թէ Դու մեծ արքայ ես.
Երկնաւոր,
Թէ հրեշտակներ Քեզ ծառայեն
Բիւրաւոր։
Բայց Դու՝ թողլով երկինք եւ փառք
Մեզ համար՝
Բեթղեհեմի անշուք այրին
Մարդացար։
Ոսկի, կնդրուկ, զմուռս բերին
Քեզ մոգեր.
Խե՛ղճ մանուկներ՝ ի՞նչ բերենք մենք
Քեզ նուէր,
Մեր սիրտն է մեր միակ նուէրն
Անարժան.
Թէ կ՚ընդունիս, ահա՛ Քեզ այն
Յիսո՛ւս ջան,
Յիսո՛ւս ջան։

ՎԵՐՋ